

Karls Historia

FÖRE 1000-talet

Karls och byn bondarv har en mycket lång historia som börjar för mer än tusen år sedan. Något av den historien anar man när man stiger in på gårdstunet mellan de fyra solbrända huslängorna. Före tusentalet fanns här troligen en av bygdens offerplatser. En nu nergrävd altarskiva med brända djurben vittnar om detta. Nu gömda och nästan glömda gravar utanför Karls berättar om de första odlarna, som gjorde det möjligt att här under mansåldrar ha sin bärgning.

PÅ 1350-talet

Digerdöden drog fram över landet och härjade även i Järvsö socken. Legenden berättar om en ung flicka som enda överlevande i Bondarvs by. Hon skulle ha bott just på platsen för nuvarande Karls. Tillsammans med en vandringsman kom hon att bilda en ny familj och fick därigenom släkten att leva vidare. Den förste kände bonden på gården var född vid 1400-talets slut.

PÅ 1600-talet

Gården bär namnet Karl efter Carl Carlsson som var bonde på gården under 1600-talets senare hälft. Han gifte sig med dottern i den släkt som styrte på gården under sekler. Hon hette Marit och hon tog Carl till sin äkta make mot sin fars vilja. Carl var en mycket omstridd person och Marit kom att anklagas och dömas för häxeri.

PÅ 1700-talet

Gården har stått på denna plats i över tusen år men det du idag ser är byggnader som uppförts från mitten av 1700-talet till sekelskiftet 1800. När den fyrbyggda med sådan omsorg vårdade gården var färdig berättas det att hustrun Gölin med stolthet och glädje över sin makes verk utbrister "Nu har vi det rakt som på en kungsgård".

PÅ 1800-talet

Det sista bröllopet på gården hölls 1833. Den vackert bemålade sängen i herrstugan är ett minne från detta bröllop. Nio år senare föddes ende sonen i det äktenskapet, Jonas. Han kom att bli den siste bonden på Karls. Jonas gifte sig aldrig och han fick inga barn. Han lät allt förbli "som det var förr", på Karls kom tiden att stå stilla.

KARLS eller KARLSGÅRDEN

Jonas dog 1922. Då var byggnaderna i ganska dåligt skick, och än mer fick de förfalla innan hembygd-srörelsen köpte gården några år senare. Men redan då hade Nordiska Museet och etnologen Sigurd Erixon studerat, mätt upp och skrivit om gården. I början av 1910-talet studerades gammal svensk allmogekultur av arkitekter som Ivar Tengbom och Johan Åkerlund och Karls gård i Bonnarf lyftes fram i boken Gamla svenska allmogehem.

När hembygd-srörelsen i slutet av 1920-talet blev ägare till gården gjordes den om till hembygdsmuseum och visningsgård och började kallas för Karlsgården. Det sjöd nu av aktiviteter kring gården. Husen fick nya tak. Fönster och dörrar lagades och på aktion försålda inventarier återköptes. Donationer strömmade in. Så mycket porslin hade nog aldrig tidigare stått på hyllorna på Karls som det nu började göra på Karlsgården.

Karls i Bondarv

Telefon: 0651-471 30

E-post: info@karlsibondarv.se, Postadress: Stene Gård 2, 820 40 Järvsö

Hemsida: www.karlsibondarv.se

Järvsöborna gladdes åt sitt Karlsgården och upprustningen. De skänkte sina ärvda möbler, kärl, arbetsredskap och textilier. Så kommer det sig att de gamla självvuxna högafflarna och järnskodda greparna i fäx och stallsleder bär vitt skilda namn och bomärken.

Därav kommer det sig också att kornladan är full av de finaste åkdon och skrindor.

Smörtinor, ostkar, korvpåsar och tjockmjölksbår i handkammaren påminner ossom hur det under århundraden gått till på självhushållningens tid. Så nyligen och sålänge sedan.

Karls logotyp är ritad av Åsa Järgård. Byggnaderna med sina olika funktioner har placerats kring gårdstunet i slutningen mot Ljusnans dalgång. Tunet bildar ett rum där nuet och historien smälter samman och där du lätt kan bilda sig en uppfattning om hur livet var på för 200 år sedan.

Berättelsen om Karls och dess folk levandegörs varje sommar i det Ljus- och ljudspel - Karlsgårdsspelet.

Gården ägs av Hälsinglands samlade hembygdsrörelse genom Hälsingekretsen och drivs av Karlsgårdskommittén inom Järvsö Hembygdsförening.

Karls i Bondarv

Telefon: 0651-471 30

E-post: info@karlsibondarv.se, Postadress: Stene Gård 2, 820 40 Järvsö

Hemsida: www.karlsibondarv.se